ಸೃಜನಿ

SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development (SIJIRD)
Volume-5 Issue- 4, September - October 2026, Pp. 177-190
Bi-Monthly, Peer-Reviewed, Open Access, Indexed Journal

I S S N: 2583-3510

SIRDF JOURNALS
editor@srujani.in
www.srujani.in

ಕರ್ನಾಟಕ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ: ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ (2013–2023)

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು

Abstract:

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು 2013ರಿಂದ 2023ರವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಂಜಾರ (ಲಂಬಾಣಿ) ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಮತದಾನ, ಚುನಾವಣಾ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಚರ್ಚೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಆಯಾಮಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮದ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ನಾಗಮೋಹನ ದಾಸ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ–ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅನಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಬಲೀಕರಣದ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

Keywords: *ಬಂಜಾರ, ಲಂಬಾಣಿ, ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ತಾಂಡಾ, ಒಳಮೀಸಲಾತಿ, ರಾಯಚೂರು, ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ*

ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ಸು ಕೇವಲ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಿಯಮಿತ ನಡೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಳೆಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಲೋಕಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು ನಿಜವಾದ ಸಬಲೀಕರಣವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂತರವನ್ನು

Please cite this article as: ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ. (2026). ಕರ್ನಾಟಕ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ: ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ (2013–2023). *ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್*, 5(4), 177–190

ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 101 ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನ್ಯಾ. ಎಚ್.ಎನ್. ನಾಗಮೋಹನ ದಾಸ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿ (2025) ಚರ್ಚಿಸಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯು ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣದ ಕೇಂದ್ರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಚರ್ಚೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವೂ ಒಂದು.

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಚಯ

ಬಂಜಾರರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ, ಲಂಬಾಡಿ, ಸುಗಾಲಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ "Banjara, Lambani, Lambada, Lamani, Sugali, Sukali" ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದೇ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಲವಣ, ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಗಾಟ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಥರ್ಸ್ಟನ್ ಅವರ Castes and Tribes of Southern India ಸೇರಿದಂತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನಶೈಲಿಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾದಾಗ ಸಮುದಾಯದ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ, ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕಾಲೋಚಿತ ವಲಸೆಯ ಕೆಲಸಗಳತ್ತ ಹೊರಳಿದರು.

ಬಂಜಾರರ ಗುರುತಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಡುಭಾಷೆ (ಗೋರ್ ಬೋಲಿ), ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂತ ಸೇವಾಲಾಲ್ ಮಹಾರಾಜರ ಬಗೆಗಿನ ಭಕ್ತಿ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ "ತಾಂಡಾ" ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ತಾಂಡಾಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತಾಂಡಾದ ಒಳಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಾಯಕತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದು, ನಾಯಕ್, ಕಾರಭಾರಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿವಾದಗಳ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಚುನಾವಣಾ ರಾಜಕಾರಣದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ವರ್ಗೀಕರಣವು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಅಥವಾ ಇತರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಚರ್ಚೆಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ (ಹಿಂದಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್–ಕರ್ನಾಟಕ) ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನದ 371(ಜೆ) ವಿಧಿಯಡಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರೆತಿದೆ; ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು 2013ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಆರಂಭ ವರ್ಷ 2013

ಕಾಕತಾಳೀಯವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಇತಿಹಾಸದ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರದೇಶದ ಯುವಜನರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮದ ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 213 ತಾಂಡಾಗಳಿವೆ. ಇದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇವದುರ್ಗ, ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಮತ್ತು ಮಸ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಸಿಂಧನೂರು, ಮಾನ್ವಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಸ್ಯೆಯ ಹೇಳಿಕೆ

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವು ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಣನೀಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಜಾರ ಹೆಸರಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 14.05 ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಖ್ಯಾಬಲವು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಂಡಾಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ, ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಲಂಬನೆ ಇವು ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಚರ್ಚೆಯು ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು 2013–2023ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಿದೆ, ಮತ್ತು ಆ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಸಮುದಾಯದ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂಬ ಮೂಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವ

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಡಿಮೆ. 2025ರ ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ನಂತರ ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯ ಕುರಿತ ನೀತಿ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ತಾಂಡಾ ಮಟ್ಟದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬಳಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆ. ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರು, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಉಪಯುಕ್ತ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

1. ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
2. 2013, 2018 ಮತ್ತು 2023ರ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.
3. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಮುದಾಯ ಸೇರಿದ ಪ್ರವರ್ಗದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇತರ ಪ್ರವರ್ಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.
4. ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ರಮಗಳು ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

5. ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಮಿತಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ: (ಅ) ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಪ್ರವರ್ಗವಾರು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕವಾಗಿದ್ದು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಲ್ಲ; (ಆ) ಆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದವು, ರಾಯಚೂರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; (ಇ) ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಜನಗಣತಿಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳಲ್ಲ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪಟ್ಟಿಯದು; (ಈ) ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಜಾತಿವಾರು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಜಾತಿ ದತ್ತಾಂಶ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಚೌಕಟ್ಟು

ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಎಂದರೆ ನಾಗರಿಕರು ಸರ್ಕಾರದ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ನಡೆಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಮೂಹ. ವರ್ಬಾ ಮತ್ತು ನೀ (Verba and Nie) ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತದಾನ, ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ, ಸಮುದಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿವೆ. ಈ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಐದು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ಮತದಾನ: ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣಾ ಸ್ಪರ್ಧೆ: ವಿಧಾನಸಭೆ, ಪಂಚಾಯತ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗುವುದು.
- ಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆ: ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗುವುದು.
- ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಯ: ಹೋರಾಟ, ಮನವಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು.
- ನಿರ್ಣಯ ಹಂತದ ಪಾತ್ರ: ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಬಜೆಟ್ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು.

ಮೊದಲ ಹಂತದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸುಲಭ; ಐದನೇ ಹಂತಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವುದು ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾದರಿ. ಈ ಲೇಖನವು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾದರಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

ಹನ್ನಾ ಪಿಟ್ಕಿನ್ (Hanna Pitkin) ಅವರ The Concept of Representation ಕೃತಿಯು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ "ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ" (descriptive representation) ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ತಾನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಮುದಾಯದಂತೆಯೇ ಇರುವುದು; "ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ

ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ" (substantive representation) ಎಂದರೆ ಸಮುದಾಯದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಆನ್ ಫಿಲಿಪ್ಸ್ (Anne Phillips) ಅವರ The Politics of Presence ಕೃತಿಯು ಅಂಚಿನ ಗುಂಪುಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವತಃ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಮೀಸಲಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ; ಎರಡನೆಯದು ಅದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಮತಬ್ಯಾಂಕ್, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುರುತಿನ ರಾಜಕಾರಣ

ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ರಜನಿ ಕೊಠಾರಿ (Caste in Indian Politics) ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫ್ ಜಫ್ರೆಲೋ (India's Silent Revolution) ಅವರಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಠಾರಿ ಅವರ ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಜಾತಿಯು ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ರಾಜಕಾರಣವೇ ಜಾತಿ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬೆಂಬಲ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜಫ್ರೆಲೋ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನವು ಕೆಳ ಜಾತಿಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು "ಮೌನ ಕ್ರಾಂತಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅವರ "ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿ" (dominant caste) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಗೇಲ್ ಓಂವೆಡ್ಟ್ (Gail Omvedt) ಅವರ Dalits and the Democratic Revolution ಕೃತಿಯು ದಲಿತ ಚಳವಳಿಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾಂಡಾದಂತಹ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೀಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ತಾಂಡಾ ನಾಯಕರನ್ನು "ಮಧ್ಯವರ್ತಿ"ಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಊಹೆಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಚೌಕಾಸಿ ಶಕ್ತಿ ನೀಡಬಹುದು; ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುತಿನ ರಾಜಕಾರಣವು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು, ಮಿತಿಯೂ ಹೌದು ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸ

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಿಶ್ರ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ದ್ವಿತೀಯ ದತ್ತಾಂಶದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂದರ್ಶನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ದತ್ತಾಂಶ ಮೂಲಗಳು

- ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿ: ಕಡತದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ 02.07.2022ರ ಪಟ್ಟಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾದ ಹೆಸರು, ಪಂಚಾಯತ್, ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು, ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಒಟ್ಟು ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇವೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು (ಪುಟ 75–84) ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ನ್ಯಾ. ಎಚ್.ಎನ್. ನಾಗಮೋಹನ ದಾಸ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿ (01.08.2025): ಅಧ್ಯಾಯ 25 ಮತ್ತು 26 ಹಾಗೂ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಕೋಷ್ಟಕಗಳು.
- ಇತರ ಮೂಲಗಳು: 2011ರ ಜನಗಣತಿ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಅಂಕಿಅಂಶ

ವರದಿಗಳು (2013, 2018, 2023), ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ (ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆ)

ಸ್ತರೀಕೃತ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಮಾದರಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಂದ ತಾಂಡಾಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಂಡಾಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ತಾಂಡಾಗಳ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾಲು ನೀಡುವುದು.

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವರೂಪ

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತುಂಗಭದ್ರಾ ಎಡದಂಡೆ ಕಾಲುವೆಯ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ (ಸಿಂಧನೂರು, ಮಾನ್ವಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳು) ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ, ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ.

ನೀರಾವರಿ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ವಲಸೆಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತಾಂಡಾ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಅಂಶ.

ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 371(ಜೆ) ವಿಧಿಯ ವಿಶೇಷ ಉಪಬಂಧಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು 2013ರಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತಾಂಡಾ ಯುವಜನರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಲಾಭ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ತಾಂಡಾ ವಿತರಣೆ

ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದಾಗ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಶೇಕಡಾವಾರು ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ತಾಂಡಾಗಳು, ಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ತಾಂಡಾಗಳು	ಪಾಲು (%)	ಮನೆಗಳು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಲು (%)
1	ದೇವದುರ್ಗ	81	38.0	3,733	29,831	31.9
2	ಲಿಂಗಸೂಗೂರು	40	18.8	4,990	26,522	28.4
3	ಮಸ್ಕಿ	35	16.4	3,612	22,205	23.8
4	ಮಾನ್ವಿ	23	10.8	1,365	7,593	8.1
5	ಸಿಂಧನೂರು	29	13.6	976	5,544	5.9
6	ರಾಯಚೂರು	5	2.3	288	1,747	1.9
	ಒಟ್ಟು	213	100	14,964	93,442	100

ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಿಂದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ: ದೇವದುರ್ಗ, ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಮತ್ತು ಮಸ್ಕಿ ಈ ಮೂರು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 156 ತಾಂಡಾಗಳಿವೆ (ಒಟ್ಟು ಶೇ.73) ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ.84ರಷ್ಟು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ನಡುವೆ ತಾಂಡಾದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ತಾಂಡಾ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಸೂಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ (4,990), ದೇವದುರ್ಗದ ಮನೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು.

ಕೋಷ್ಟಕ 2: **ತಾಂಡಾದ ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಗಾತ್ರ**

ಕ್ರ.ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಪ್ರತಿ ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ಮನೆಗಳು	ಪ್ರತಿ ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ಜನ
1	ದೇವದುರ್ಗ	46.1	368	7.99
2	ಲಿಂಗಸೂಗೂರು	124.8	663	5.31
3	ಮಸ್ಕಿ	103.2	634	6.15
4	ಮಾನ್ವಿ	59.3	330	5.56
5	ಸಿಂಧನೂರು	33.7	191	5.68
6	ರಾಯಚೂರು	57.6	349	6.07
7	ಜಿಲ್ಲೆ	70.3	439	6.24

ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಮತ್ತು ಮಸ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾಗಳು ಸರಾಸರಿ 600ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ತಾಂಡಾಗಳು ಚುನಾವಣಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಮತಗಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಿಂಧನೂರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾಗಳು ಸರಾಸರಿ 191 ಜನರ ಸಣ್ಣ ವಸತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಚದುರಿದ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಮತಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದು. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ದತ್ತಾಂಶದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ: ದೇವದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ಸುಮಾರು 8 ಜನ ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕ ಬರುತ್ತದೆ; ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರಾಸರಿ (6.24) ಮತ್ತು ಇತರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗಿಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು: ದೊಡ್ಡ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳು, ಮನೆಗಳ ಅಂಡರ್–ಕೌಂಟಿಂಗ್ ಅಥವಾ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿನ ಅಸಂಗತತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ಜನಗಣತಿ ದತ್ತಾಂಶದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ತಾಂಡಾಗಳು ಬೇರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಮತದಾನ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ನಡವಳಿಕೆ

ತಾಂಡಾ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳ ಪರಿಣಾಮ. ತಾಂಡಾಗಳು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಾಂಡಾಕ್ಕೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮತಗಟ್ಟೆ ಮಟ್ಟದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತಾಂಡಾದ ಮತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಅಪರೂಪದ ಅವಕಾಶ.

ನಾಯಕತ್ವದ ಪ್ರಭಾವ. ತಾಂಡಾದ ನಾಯಕ್ ಮತ್ತು ಕಾರಭಾರಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಾಯಕರು ಮತದಾನದ ಮೊದಲು ಸಭೆ ಸೇರಿಸಿ ತಾಂಡಾದ ಒಟ್ಟು ನಿಲುವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇದೆ. ಇದು ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಚೌಕಾಸಿಯ ಶಕ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ; ರಸ್ತೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಹಕ್ಕುಪತ್ರದಂತಹ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೂ ಇದೆ: ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತದಾರರ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಯುವಜನರ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಇದು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ: ಮತದಾನದ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮೂರು

ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು: ಗುರುತಿನ ಅಂಶಗಳು (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಸಮುದಾಯ, ಸಮುದಾಯದ ಬಗೆಗಿನ ಪಕ್ಷದ ನಿಲುವು), ಪ್ರಯೋಜನ ಅಂಶಗಳು (ಯೋಜನೆಗಳ ಲಾಭ, ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ), ಮತ್ತು ಒತ್ತಡ ಅಂಶಗಳು (ನಾಯಕರ ಒತ್ತಾಯ, ಆಮಿಷ). ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರು ಈ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು ತಾಂಡಾ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ಹಂತ. ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಾಂಡಾ ಯಾವ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಯಾವ ಪಂಚಾಯತಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾ ಮತದಾರರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಲವು ಪಂಚಾಯತಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮ ಎರಡೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯ ವಿಷಯ.

ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ: ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಅನುಪಾತ

ಈ ಉಪವಿಭಾಗವು ಲೇಖನದ ಪ್ರಮುಖ ದ್ವಿತೀಯ ದತ್ತಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಆಯೋಗದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಕೋಷ್ಟಕಗಳಿಂದ (ವರದಿಯ ಪುಟ 322–325) ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು; ಶೇಕಡಾವಾರು ಮತ್ತು ಅನುಪಾತಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 3: ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮೀಸಲಾತಿ ಶಿಫಾರಸು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪ್ರವರ್ಗ	ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ (%)	ಶಿಫಾರಸು ಮೀಸಲಾತಿ (%)	ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣ ಮೀಸಲಾತಿ* (%)
1	A	59	5,22,099	4.97	1	0.85
2	B	18	36,69,246	34.91	6	5.93
3	C	17	30,08,633	28.63	5	4.87
4	D	4	28,34,939	26.97	4	4.58
5	E	3	4,74,954	4.52	1	0.77
ಒಟ್ಟು		101	1,05,09,871	100	17	17

***ಒಟ್ಟು ಶೇ.17ನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪಾಲಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾಗಿಸಿದರೆ ದೊರೆಯುವ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮೌಲ್ಯ (ಲೇಖಕರ ಲೆಕ್ಕ).**

ಆಯೋಗವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ವರದಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ 26 ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸಾದ ಶೇ.4ರ ಪ್ರಮಾಣ, ಶುದ್ಧ ಜನಸಂಖ್ಯಾನುಪಾತದ ಲೆಕ್ಕದ ಶೇ.4.58ಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರವರ್ಗದ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪಾಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸುಮಾರು ಶೇ.87ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿದೆ (4 4.58). ಎ ಮತ್ತು ಇ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜನಸಂಖ್ಯಾನುಪಾತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ; ಬಿ ಮತ್ತು ಸಿ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಸಮನಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಕೇವಲ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ

ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

ವರದಿಯ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ವಿವಿಧ ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 4: ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವವರ ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪ್ರವರ್ಗ	ಸಂಖ್ಯೆ
1	A	4,490
2	B	35,115
3	C	43,843
4	D	36,697
5	E	25,420
ಒಟ್ಟು		1,45,565

ಕೋಷ್ಟಕ 5: ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪ್ರವರ್ಗ	ಸಂಖ್ಯೆ
1	A	465
2	B	6,001
3	C	6,012
4	D	6,463
5	E	3,826
ಒಟ್ಟು		22,767

ಕೋಷ್ಟಕ 6: ಪ್ರವರ್ಗವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಅನುಪಾತ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪ್ರವರ್ಗ	ಜನಸಂಖ್ಯಾ (%)	ಉದ್ಯೋಗ (%)	ಉದ್ಯೋಗ ಅನುಪಾತ	ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು (%)	ರಾಜಕೀಯ ಅನುಪಾತ
1	A	4.97	3.08	0.62	2.04	0.41
2	B	34.91	24.12	0.69	26.36	0.76
3	C	28.63	30.12	1.05	26.41	0.92
4	D	26.97	25.21	0.93	28.39	1.05
5	E	4.52	17.46	3.86	16.81	3.72

ಆಧಾರ: ವರದಿಯ ಸಮೀಕ್ಷಾ ಫಲಿತಾಂಶ ಕೋಷ್ಟಕ; ಪಾಲು ಮತ್ತು ಅನುಪಾತ ಲೇಖಕರ ಲೆಕ್ಕ.

'ಇ' ಪ್ರವರ್ಗದ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಯೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ನೀಡಿದೆ (ಅವು ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೊದಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶ ಎಂದು).

ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಮೂರು ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ:

- "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗದ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಸಮನಾಗಿದೆ (ಅನುಪಾತ 1.05). ಇದು ಎ, ಬಿ, ಸಿ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ. ಇ ಪ್ರವರ್ಗದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಪಾತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗದ ಅನುಪಾತ 0.93, ಅಂದರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹತ್ತಿರ. ಆದರೆ ಇದು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ.1.29 ಮಾತ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು (ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣ) ಮರೆಮಾಚಬಾರದು; 'ಇ' ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದು ಶೇ.5.35.
- ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ದುರ್ಬಲ. ಅನಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೇ.23.36 ಇದ್ದು, ಇದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು (ಎ: 19.57; ಬಿ: 19.39; ಸಿ: 17.83; ಇ: 8.35).

ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ: ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು

ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಡಿಪಾಯ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ("ಉಪಸ್ಥಿತಿ") ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ("ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ") ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ನಡುವಿನ ಅಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮಿತಿಗಳು

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭೋವಿ, ಕೊರಚ ಮತ್ತು ಕೊರಮ ಸಮುದಾಯಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಂಜಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆರೋಪಿಸಲಾಗದು. ಬಂಜಾರರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ (14.05 ಲಕ್ಷ) ಈ ಪ್ರವರ್ಗದ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟಿರುವುದರಿಂದ (ಶೇ.49.6) ಪ್ರವರ್ಗದ ಒಟ್ಟು ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಗಣನೀಯವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ, ಉಪ–ಜಾತಿವಾರು ವಿಭಜನೆ ವರದಿಯ ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ಲೆಕ್ಕವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳ ಒಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಸಂಸದರ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಇದು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಚಿತ್ರ; ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು.

ರಾಜಕೀಯ ಧ್ರುವೀಕರಣ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯ ಬೇಡಿಕೆ ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗದ ವರದಿ (2012) ಈ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ರೂಪ ನೀಡಿತು. 2023ರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ನಿರ್ಧಾರವು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವೆಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ನಡೆದವು ಎಂಬುದು ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. [ಆ ನಿರ್ಧಾರದ ದಿನಾಂಕ, ಹಂಚಿಕೆಯ ಶೇಕಡಾವಾರು ವಿವರ ಮತ್ತು ನಂತರದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಹಂತವನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ.] ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಗುರುತಿನ ರಾಜಕಾರಣದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನಗಳಿಂದ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

ಇದರ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯ ಕಾನೂನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿವೆ. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, 01.08.2024ರಂದು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿ ಕಾನೂನು ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿತು; ಅದರ ಬೆನ್ನಲ್ಲೇ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸ ಆಯೋಗ ರಚಿಸಿ ಹೊಸ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ "ಡಿ" ಪ್ರವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶೇ.4 ಶಿಫಾರಸಾಗಿರುವುದು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವಿನ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿ 2023ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ 2025ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು "ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ವಾದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ, ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯು ಇದುವರೆಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಲಾಭದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ ಉಪ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ, ಹಂಚಿಕೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿವೆ, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು

ಬೆಂಬಲಿಸದೆ ಎರಡೂ ವಾದಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಗುರುತಿನ ರಾಜಕಾರಣ

ತಾಂಡಾಗಳಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ವಿತರಣೆ, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂತ ಸೇವಾಲಾಲ್ ಜಯಂತಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಚರಣೆ ಇವು ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಂಶಗಳು. ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಸರ್ಕಾರವು ತಾಂಡಾಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಡಳಿತ ಘಟಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ; ಇಂತಹ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಎರಡೂ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿದೆ. ತಾಂಡಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮತ ಸೆಳೆಯುವ ಸಾಧನವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಚುನಾವಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಂಡಾಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಜಾರಿ ನಿಧಾನವಾಗುವುದು ಅಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೂರು ಎಂದು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇದು ರಾಯಚೂರಿನ ತಾಂಡಾಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ದೃಢೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ

ಬಂಜಾರ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಕಸೂತಿ ಕಲೆಯಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ದತ್ತಾಂಶ ಕಡಿಮೆ. ಪಂಚಾಯತ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಕಾರಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಸದಸ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರ ನಿಜವಾದ ನಿರ್ಣಯ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಕ್ರಿಯತೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು: ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ, ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷ ಸದಸ್ಯರ ಪಾತ್ರ, ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ, ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಲಭ್ಯತೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿಯಬೇಕು. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾರು ವಿಭಜನೆ ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಈ ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

ಯುವಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ

ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಬಂಜಾರ ಯುವಜನರು ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಗಳು ಯುವಜನರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯುವಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡ ಅವರ ನಿರಂತರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಹುದು. 371(ಜೆ) ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾಂಡಾ ಯುವಜನರ ಅರಿವು ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದೂ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯ.

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು

- **ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ:** ಅನಕ್ಷರತೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ

ತಿಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

- **ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ:** ತಾಂಡಾಗಳು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ದೂರವಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಚಾಯತ್ ಕಚೇರಿ, ಮತಗಟ್ಟೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬಹುದು.
- **ಕಾಲೋಚಿತ ವಲಸೆ:** ಕೃಷಿ ಋತುವಿನ ನಂತರ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಚುನಾವಣಾ ದಿನದಂದು ಮತದಾರರು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆ ಮತ ಅಥವಾ ವಲಸೆಗಾರರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಅಂತರವಾಗುತ್ತದೆ.
- **ದತ್ತಾಂಶದ ಕೊರತೆ:** ಜಾತಿವಾರು ಮತ್ತು ಉಪ–ಜಾತಿವಾರು ಚುನಾವಣಾ ದತ್ತಾಂಶ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತತೆಗಳಿವೆ. ಆಯೋಗದ ವರದಿಯ ಪ್ರವರ್ಗವಾರು ಲೆಕ್ಕ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಮತಬ್ಯಾಂಕ್ ರಾಜಕಾರಣದ ಅಪಾಯ. ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕೇವಲ ಮತಗಳ ಗುಂಪಾಗಿ ನೋಡುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ನೀತಿ ಪ್ರಭಾವ ನೀಡದೆ ಭರವಸೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವ ಅಪಾಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಆಮಿಷಗಳು ಮತ್ತು ಒತ್ತಡದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಒಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- **ಆಂತರಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಯ ಕೊರತೆ:** ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಂಡಾಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಏಕರೂಪದ ಗುಂಪಾಗಿ ನೋಡುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಘಟಿತ ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ನೀತಿ ಬೆಂಬಲದ ಕೊರತೆಯೂ ಇರಬಹುದು.
- **ಮಹಿಳೆಯರ ನಿರ್ಣಯ ಶಕ್ತಿಯ ಸೀಮಿತತೆ:** ಮಹಿಳೆಯರು ಪಂಚಾಯತ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರೂ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಕೊರತೆ, ಕುಟುಂಬದ ಒತ್ತಡ ಅವರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಹುದು.

ಸಲಹೆಗಳು

- ತಾಂಡಾಗಳಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮತದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು.
- ಗೋರ್‌ಬೋಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾಂಡಾ ಮಟ್ಟದ ಅರಿವು ಶಿಬಿರಗಳು.
- ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳನ್ನು ತಾಂಡಾಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾಂಡಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ "ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆ" ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವುದು.
- ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ನಿರಂತರ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು.
- ಯೋಜನೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯ ತಾಂಡಾವಾರು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ, ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷಾ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು 371(ಜೆ) ವಿಧಿಯ ಅವಕಾಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು.
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಅರ್ಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷದ ಒಳಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡುವುದು.
- ತಾಂಡಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಜನಗಣತಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ದಾಖಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡಿ ನವೀಕರಿಸುವುದು.
- ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು (ಜಾತಿವಾರು) ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಬಳಸುವುದು.
- ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಸೌಲಭ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಜಾಗೃತಿ ಅಭಿಯಾನ.
- ತಾಂಡಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯ ನವೀಕರಣ ಶಿಬಿರಗಳು.
- ಸಮುದಾಯದ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶ ಆಧಾರಿತ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಶಾಂತಿಯುತ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- ಇತರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. 2013ರಿಂದ 2023ರವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯ ಚುನಾವಣಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಮತದಾನ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ನಾಯಕತ್ವ, ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ಯುವಜನರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಂಡಾಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಮುದಾಯದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಭಾವ, ಪಕ್ಷವಾರು ಮತದಾನ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ದಾಖಲೆಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದಾಯದ ಜನರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದು ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಯುವಜನರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಕೂಡ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಅಳೆಯುವಾಗ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದ ತಾಂಡಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ

ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಂತಹ ವಿಸ್ತೃತ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Election Commission of India. *Statistical Reports on General Elections to the Legislative Assembly of Karnataka* (2013, 2018, 2023).
- Government of India. *Census of India 2011*. Office of the Registrar General & Census Commissioner.
- Government of Karnataka. *Report of the Justice A.J. Sadashiva Commission on Internal Reservation for Scheduled Castes* (2012).
- Government of Karnataka. *Report of the Justice H.N. Nagamohan Das Commission* (Scheduled Castes Internal Reservation Classification) (01.08.2025).
- Jaffrelot, C. (2003). *India's Silent Revolution: The Rise of the Lower Castes in North India*. Permanent Black.
- Kothari, R. (1970). Caste in Indian Politics. New Delhi: Orient Longman.
- Omvedt, G. (1994). *Dalits and the Democratic Revolution*. Sage.
- Phillips, A. (1995). *The Politics of Presence*. Clarendon Press.
- Pitkin, H. (1967). *The Concept of Representation. Berkeley*: University of California Press.
- Russell, R.V. and Hira Lal (1916). *The Tribes and Castes of the Central Provinces of India.* Macmillan.
- Srinivas, M.N. (1959). The Dominant Caste in Rampura. *American Anthropologist, 61*(1).
- Tanda list of Karnataka (file titled "Thanda list 02.07.2022"), district-wise listing of tandas, households and population.
- *The Constitution of India,* Articles 243D, 330, 332, 341 and 371(J).
- The Karnataka Panchayat Raj Act, 1993
- Thurston, E. (1909). *Castes and Tribes of Southern India*. Government Press.
- Verba, S. and Nie, N. (1972). *Participation in America.* Harper & Row.